

EXIT MORVAN

Na meer dan 25 jaar met groot genoeg een (tweede) huis in de Morvan te hebben gehad, hebben wij dit onlangs verkocht. De overdracht heeft op 17 december jl. plaatsgevonden aan waardige opvolgers, overigens ook Nederlanders. Ik beschrijf hier graag hoe ik in deze streek terecht kwam en wat ik daarbij te melden heb.

In 1978 kwam mijn moeder – doordat zij verkeerd reed – plots terecht in Moulins-Engilbert en raakte daar zeer gecharmeerd van het gebied. Zij nam na enkele dagen een optie op een huis, reed terug naar Amsterdam, haalde mijn vader op van een zakenreis en kocht met hem enkele dagen later een mooi huis op een heuvel van het rustieke Onlay. Er waren toen hooguit enkele Nederlanders in de Morvan.

Ik vond het ook een mooie streek en enkele maanden later belde mijn vader mij op met de mededeling dat er ergens in het dorp nog een huis te koop stond dat goedkoop en zeer geschikt was. Er waren kapers op de kust en ik moest onmiddellijk beslissen. Zo kocht ik voor de eerste keer van mijn leven een huis en ook nog ongezien. Of die kapers er zijn geweest is nooit duidelijk geworden. Waarschijnlijk vonden mijn ouders het leuk om mij in hun buurt te hebben.

Twee maanden later ging ik op weg om het huis voor de eerste keer te zien. Het was een zenuwenreis net zoals bij de Nederlanders die bijvoorbeeld naar Polen worden getransporteerd om daar voor het eerst

hun vooraf vastgestelde echtgenote te ontmoeten. Ik inspecteerde het met gemengde gevoelens. Er moest zeer veel aan gebeuren maar de basis was goed. Ook het terrein van ca. 3000 m² mocht er zijn.

Zo tekende ik in februari 1979 bij de altijd norse notaris Pérot in Moulins-Engilbert een acte authentique waarvan ik niets begreep, maar waarin stond dat ik couramment le français sprak, waarschijnlijk omdat ik bonjour tegen hem had gezegd.

Er was zeer veel te doen en ik droeg allereerst enkele verbouwingen op. Ook maakte ik een lijst met ca. 60 klussen. Iedereen uit mijn familie en vriendenkring kon vervolgens voor 100 gulden per week in het huis op voorwaarde dat zij ook een van deze klussen uitvoerden. Dat sloeg zeer aan. Het huis was constant bezet en in een jaar werd er zeer veel werk verzet. Het huis werd daardoor ook een beetje van iedereen die daar in de vele jaren daarna nog zou terugkeren. Later verhoogde ik de huurprijs naar 250 gulden per week, waarbij ik diverse protesten kreeg dat ik de arbeidsprestatie voor een klus slechts op 150 gulden had

gewaardeerd. Het huis is aldus in de loop der jaren geheel in stijl gebracht en kent een gezelligheid die buiten Frankrijk moeilijk te vinden is.

Op het terrein stond nog een zeer grote schuur van 17 bij 6 meter waarvoor wij geen emplot hadden. Deze hebben wij ca. 15 jaar geleden omgebouwd tot een schildersatelier dat wij steeds aan Nederlandse kunstenaars ter beschikking hebben gesteld met als tegenprestatie een keuze uit hun daar gemaakte werken. Zeer vele bekende en onbekende Nederlandse schilders en beeldhouwers hebben erin vertoefd, waardoor wij thans beschikken over meer dan 75 werken die alle iets van de Morvan uitstralen. Zoiets kan eigenlijk alleen buiten Nederland. Een deel van de werken is achtergebleven, van het grootste gedeelte genieten wij nu in Nederland.

Veel huurders en bekenden raakten ook gecharmeerd van de Morvan en besloten daar eveneens een huis te kopen. Ik denk dat ik in totaal meer dan 50 aankopen heb "veroorzaakt". Een van hen is Tineke Beishuizen die in de Libelle geregeld over haar Franse lotgevallen schrijft. Van haar zijn ook de legendarische woorden op een vraag tijdens een radio-interview waarom zij toch in Onlay een huis had gekocht: "Ach, als mevrouw Steinz in Villapourçon was uitgestapt hadden we allemaal een huis in Villapourçon gekocht.", de interviewer in enige verwarring achterlatende.

Na enige tijd raakte ik bevriend met notaris Yves Papot uit Fours, die mij inwijdde in de geheimen van het Franse recht – want het

zijn vaak geheimen – en die ik na verloop van tijd assisteerde bij diverse transporten. Toen is ook het idee ontstaan om mijn Nederlandse advocatenpraktijk om te vormen tot een Franse en die oefen ik sindsdien slechts met genoeg uit.

Gaandeweg groeide de belangstelling van Nederlanders voor de Morvan explosief. Ik heb daarover met enkele burgemeesters gesproken. Zij (en anderen) vinden het van groot belang dat de Nederlanders die hier neerstrijken zo bereid zijn om zich in het Franse te mengen. De meesten houden bijvoorbeeld na korte tijd een ontvangst voor de buurt, bekwamen zich in de Franse taal, snuiven de cultuur op, stellen zich daarop in en zorgen met een voor Fransen behoorlijk perfectionisme ook voor een economische impuls. Ook de middenstand is positief en allen zijn het er over eens dat zonder ons, de streek op een erg laag pitje gekomen zou zijn. Hoewel er dus van enige overdaad aan Nederlanders sprake is, valt dat weg tegen de "integratie" waartoe wij als vanzelfsprekend in staat schijnen te zijn. Dat is bij Nederlandse kolonies in bijvoorbeeld Spanje wel eens anders.

In al die jaren heeft de streek zich naar mijn oordeel slechts in lichte mate ontwikkeld. Enerzijds zijn in veel dorpen de boucheries en épiceries verdwenen – is bijvoorbeeld St. Honoré les Bains aangeslagen geraakt en is de gemiddelde leeftijd van de Fransen omhoog gegaan – maar anderzijds leeft Moulins-Engilbert het hele jaar door, is Château-Chinon mooi opgeknapt, heeft Mitterrand het archeologische museum te Bibracte geschonken en is het aantal cham-

bres d'hôtes en festiviteiten slechts toegevoegd. De streek zou zich eigenlijk het beste collectief kunnen profileren met haar natuur, de sport- en fitnessmogelijkheden en biologische artikelen – met alle mogelijke programma's daaromheen - zodat de velen die hun gezondheid en conditie centraal stellen aangetrokken kunnen worden. Heel veel extra bezoekers kunnen echter ook een bezwaar gaan vormen.

Voor mijn huurders heb ik steeds een uitgebreide gids gemaakt met alle bezienswaardigheden, recreatiemogelijkheden, restaurants, winkels, festiviteiten etc. uit de regio. Deze verspreide ik ook via onder meer de supermarkt ATAC en het Bureau de Tourisme in St. Honoré les Bains. Enkele duizenden zijn er afgenomen. Op een gegeven moment plaatste ik er een recept in van de "pot morvandiau" dat de charcutier in Moulins-Engilbert mij had gegeven. Daarin moet het laatste kontje van een ham worden verwerkt. Vroeger had hij altijd een grote stapel van die kontjes liggen, maar nu moet je er een reserveren.

Ik was van plan om vanaf mijn zestigste ca. 5 maanden per jaar in Onlay te verblijven, maar daarvan zal het door de geboorte van mijn twee mooie jeugdige meisjes (Cedrine en Janique) niet komen. Meependelen zal voor hen niet mogelijk zijn. Dan is 25 jaar Morvan ook mooi geweest, maar wel ik zal er altijd met een goed gemoed aan blijven denken en er af en toe in terugkeren.

Ton Steinz

voor info www.lebonton.info

